

1 Što u praktičnom smislu znači pravni pojam „roditeljska odgovornost“? Koja su prava i obveze nositelja roditeljske odgovornosti?

O djetetu skrbe roditelji dok ne postane punoljetno.

Roditeljska skrb pravo je i obveza roditelja da skrbe o djetetu i njegovoj imovini te ga zastupaju u pogledu njegovih osobnih i imovinskih odnosa.

Skrb o djetetu znači briga o djetetu, nadzor nad njime i pravo određivanja njegova boravišta.

Briga o djetetu znači uzdržavanje djeteta, tj. osiguravanje hrane, odjeće, stambenog prostora i zdravstvene zaštite, njega te obrazovanja i odgoja (osiguravanje mentalnog i tjelesnog razvoja, uzimanje u obzir njegove osobnosti, njegovih sposobnosti i interesa koliko je moguće te pripremanje djeteta za društveno koristan rad).

Nadzor nad djetetom podrazumijeva brigu o sigurnosti djeteta i zaštitu od opasnosti koju bi mogle predstavljati treće strane. Pravo određivanja boravišta djeteta podrazumijeva geografski odabir boravišta i odabir stambenog prostora.

Briga o imovini djeteta znači održavanje i upotrebu imovine djeteta radi njezina očuvanja i povećanja njezine vrijednosti.

2 Tko u pravilu ima roditeljsku odgovornost nad djetetom?

Roditelji koji žive zajedno zajednički ostvaruju roditeljsku skrb. Ako su roditelji rastavljeni, i dalje zajednički ostvaruju roditeljsku skrb. Brigu o djetetu i nadzor nad djetetom vodi roditelj s kojim dijete živi. Roditelji zajednički donose odluke koje mogu znatno utjecati na razvoj djeteta.

3 Ako roditelji nisu sposobni ili ne žele snositi roditeljsku odgovornost nad svojom djecom, može li se umjesto njih odrediti neka druga osoba?

Ako su zdravlje ili život djeteta ugroženi krivnjom roditelja (zbog namjernih postupaka roditelja ili zanemarivanja) ili roditelj zloupotrebljava svoja prava ili ne brine o djetetu niti ga nadzire te time ugrožava njegov tjelesni, mentalni ili moralni razvoj, sud roditelju može oduzeti pravo na ostvarivanje roditeljske skrbi. Ako jednom roditelju oduzme roditeljsku skrb, sud drugom roditelju dodjeljuje pravo na samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi. Ako taj drugi roditelj ne može skrbiti o djetetu na odgovarajući način te je dijete izloženo opasnosti ili ako je obama roditeljima oduzeta roditeljska skrb, sud obiteljskom sudu nalaže da se za dijete osigura skrb izvan njegove obitelji.

4 Ako se roditelji razvedu ili prekinu odnos, kako se rješava pitanje roditeljske odgovornosti u budućnosti?

Ako su roditelji rastavljeni, i dalje zajednički ostvaruju roditeljsku skrb. Brigu o djetetu i nadzor nad djetetom vodi roditelj s kojim dijete živi. Roditelji zajednički donose odluke koje mogu znatno utjecati na razvoj djeteta. Neslaganja među roditeljima rješavaju se na obiteljskom sudu, osim ako je zakonom propisano drukčije. Zajedničko ostvarivanje roditeljske skrbi završava dodjeljivanjem prava na samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi jednom roditelju na temelju dogovora između roditelja ili sudske odluke.

5 Ako roditelji postignu dogovor po pitanju roditeljske odgovornosti, koje se formalnosti moraju poštovati kako bi taj sporazum postao pravno obavezujući?

Ako roditelji postignu dogovor o pitanju roditeljske odgovornosti i izvrše ga dobrovoljno, nije potrebno dobiti odobrenje bilo kakvog tijela ili suda.

6 Ako roditelji ne mogu postići dogovor po pitanju roditeljske odgovornosti, koja je alternativa rješavanju spora a da se izbjegne izlazak pred sud?

U slučaju spora, neslaganja rješava obiteljski sud. Ako obiteljski sud ne može riješiti neslaganja među roditeljima ili presuda obiteljskog suda nije izvršena, roditelji podnose zahtjev okružnom (ili gradskom okružnom) sudu.

7 Ako roditelji izađu pred sud, o kojim pitanjima u vezi s djetetom može odlučivati sudac?

Ako roditelji podnose zahtjev sudu, traže zajedničko ili samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi. Osim toga, sudac prema potrebi odlučuje o pitanjima uzdržavanja, boravišta itd. Roditelj s pravom na samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi vodi skrb o djetetu, što uključuje pravo djelovanja u djetetovo ime kad je riječ o njegovim osobnim i imovinskim odnosima i pravo određivanja djetetova boravišta. Oba roditelja imaju obvezu i pravo održavati osobni odnos i izravan kontakt s djetetom. Ta se odredba primjenjuje i ako je dijete odvojeno od obitelji ili ne živi s jednim ili oba roditelja. Roditelj koji ne živi s djetetom ima pravo primati informacije o djetetu, a posebno informacije o njegovu razvoju, zdravlju, akademskim postignućima, interesima i životnim uvjetima. Spor o roditeljskoj skrbi potrebno je riješiti uzimajući u obzir interese i mišljenje djeteta, ako ga dijete može izraziti.

8 Ako sud odluči da jedan roditelj treba imati isključivu skrb nad djetetom, znači li to da on ili ona može odlučivati o svim pitanjima u vezi s djetetom a da se prethodno ne savjetuje s drugim roditeljem?

Roditelj koji samostalno ostvaruje roditeljsku skrb nad djetetom ima prava i obveze koja proizlaze iz tog instituta. Roditelji imaju obvezu uzdržavati svoje dijete u skladu sa svojim mogućnostima i financijskom situacijom. Tu obvezu imaju otac i majka sve dok se dijete ne može samo uzdržavati.

Obveza uzdržavanja djeteta ne prestaje ako je dijete odvojeno od obitelji ili ne živi s jednim od roditelja.

Pri odlučivanju o dodjeli prava na samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi sudovi uzimaju u obzir okolnosti predmeta, tj. s kojim roditeljem dijete živi u trenutku podnošenja zahtjeva i koji roditelj svakodnevno vodi skrb o djetetu. Dijete ima pravo održavati osobni odnos i izravan kontakt s oba roditelja (pravo na kontakt). Svaki roditelj ima obvezu i pravo održavati osobni odnos i izravan kontakt s djetetom. Roditelj koji ne živi s djetetom ima pravo primati informacije o djetetu, posebno informacije o njegovu razvoju, zdravlju, akademskim postignućima, interesima i životnim uvjetima. Dodjeljivanje prava na samostalno ostvarivanje roditeljske skrbi jednom roditelju ne podrazumijeva oduzimanje prava na skrb drugom roditelju.

9 Ako sud odluči da roditelji trebaju imati zajedničku skrb nad djetetom, što to znači u praksi?

Ako oba roditelja zajednički ostvaruju roditeljsku skrb nad djecom, oba roditelja mogu djelovati u ime svoje djece u njihovim osobnim i imovinskim odnosima. Roditelji donose zajedničku odluku o svim pitanjima u pogledu razvoja djeteta.

10 Kojem se sudu ili tijelu trebam obratiti ako želim podnijeti zahtjev za roditeljsku odgovornost? Koje se formalnosti moraju poštovati? Koje dokumente trebam priložiti zahtjevu?

Zahtjevi u pogledu prava na skrb i prava na kontakt podnose se sudu u mjestu boravišta djeteta. Registrirano boravište roditelja djeteta smatra se boravištem djeteta u zahtjevima u pogledu prava na skrb i prava na kontakt. Ako se registrirana mjesta boravišta djetetovih roditelja nalaze u različitim upravnim područjima, boravištem djeteta smatra se registrirano boravište roditelja s kojim dijete živi. Ako roditelji djeteta ili dijete nemaju registrirano boravište, boravištem djeteta smatra se boravište roditelja.

Tužbu bi trebalo podnijeti u skladu s člankom 128. Zakona o parničnom postupku. Članak 129. Zakona o parničnom postupku primjenjuje se na dokumente koji se prilažu tužbi.

Tužbi možete priložiti i mišljenje obiteljskog suda o tom pitanju.

11 Koji se postupak primjenjuje u takvim slučajevima? Postoji li hitni postupak?

Sudski postupci u građanskopravnim predmetima uređeni su odredbama latvijskog Zakona o parničnom postupku. Sud preko reda razmatra predmete koji se odnose na zaštitu prava i interesa djeteta. Sud traži mišljenje obiteljskog suda o pitanjima dodjele roditeljske skrbi, brige o djetetu i postupku ostvarivanja prava na kontakt te poziva zastupnika da sudjeluje u sudskoj raspravi i sazna mišljenje djeteta ako ga dijete može izraziti s obzirom na svoju dob i razinu zrelosti.

Zasjedanja na kojima sud razmatra građanskopravne predmete javna su, osim, na primjer, kad je riječ o predmetima u pogledu prava na skrb ili prava na kontakt. Isto tako, sud može proglasiti zasjedanje ili dio zasjedanja zatvorenim ako to zatraže sudionici predmeta jer je to u interesu maloljetne osobe ili po vlastitom nahođenju.

Stranke imaju pravo sudu podnijeti obrazloženi zahtjev za brže razmatranje predmeta. Sud zatim razmatra obrazloženi zahtjev.

Ako jedna od stranaka to zatraži, u sudskoj presudi može biti navedeno da su presude ili dijelovi presude o uzdržavanju djeteta i presude ili dijelovi presude u predmetima u pogledu prava na skrb i prava na kontakt odmah izvršivi.

Ako jedna od stranaka to zatraži, sud donosi presudu kojom se privremeno utvrđuje uzdržavanje djeteta do donošenja presude.

12 Mogu li dobiti pravnu pomoć za pokrivanje troškova postupka?

Osobe s niskim dohotkom ili potrebite osobe kojima je dodijeljen takav status na temelju postupka utvrđenog zakonodavstvom i osobe koje se nenadano nađu u takvom položaju i financijskoj situaciji koja im onemogućuje da štite svoja prava (zbog prirodne katastrofe, okolnosti više sile ili drugih okolnosti izvan njihove kontrole) ili o njima u potpunosti skrbi država ili općina (dalje u tekstu „posebna situacija”) imaju pravo zatražiti financijsku potporu za pravnu pomoć. Ako osoba podnese obrazloženi zahtjev, sud ili sudac razmatraju financijsku situaciju pojedinca te ga djelomično ili u potpunosti oslobađaju uplaćivanja pravnih troškova u državni proračun i obustavljaju naloženo uplaćivanje sudskih troškova u državni proračun ili ih dijele na obroke.

U skladu sa Zakonom o parničnom postupku, podnositelji se zahtjeva izuzimaju od plaćanja sudskih troškova u državni proračun kad je riječ o zahtjevima koji se odnose na naplatu uzdržavanja za dijete.

13 Je li moguće uložiti žalbu protiv odluke o roditeljskoj odgovornosti?

Protiv presude možete se žaliti u općem postupku, tj. možete podnijeti žalbu (Regionalnom sudu) ili kasacijsku tužbu (Vrhovnom sudu).

14 U određenim slučajevima potrebno je obratiti se sudu kako bi se zatražilo izvršenje odluke o roditeljskoj odgovornosti. Kojem se sudu trebam obratiti u takvim slučajevima i koji se postupak primjenjuje?

Sudske presude izvršavaju se nakon što stupe na snagu ili odmah ako su proglašene neposredno izvršivima.

Sudske presude izvršava zaprisegnuti sudski izvršitelj.

15 Što trebam učiniti kako bi se u ovoj državi članici priznala i izvršila odluka o roditeljskoj odgovornosti koju je donio sud u drugoj državi članici?

Latvijski sudovi priznaju i izvršavaju presude stranih sudova.

Presude stranih sudova priznaju se i izvršavaju u skladu s postupcima utvrđenima Zakonom o parničnom postupku i Uredbom Vijeća br. 2201/2003 o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te o stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 1347/2000.

Zahtjev za proglašenje izvršivosti dostavlja se na razmatranje okružnom (ili gradskom okružnom) sudu u mjestu stalnog boravišta osobe protiv koje se izvršenje traži ili u mjestu stalnog boravišta djeteta na koje se izvršenje odnosi. Presudu o proglašenju izvršivosti ili presudu kojom se odbija proglašenje izvršivosti donosi sudac prema vlastitom nahođenju na temelju podnesenog zahtjeva i priloženih dokumenata u roku od 10 dana od dana kad je zahtjev podnesen bez pozivanja stranaka.

16 Kojem se sudu u ovoj državi članici trebam obratiti kako bih podnio prigovor na priznanje odluke o roditeljskoj odgovornosti koju je donio sud u drugoj državi članici? Koji se postupak u takvim slučajevima primjenjuje?

Kad je riječ o priznavanju odluke stranog suda, dodatnu žalbu na presudu prvostupanjskog suda možete podnijeti okružnom sudu, a protiv presude okružnog suda o dodatnoj žalbi možete se žaliti Senatu tako da podnesete pojedinačni prigovor.

Sudionik predmeta čije je boravište ili prebivalište u Latviji može podnijeti pojedinačni prigovor u roku od 30 dana od datuma izdavanja primjerka presude, dok sudionik predmeta čije boravište ili prebivalište nije u Latviji može podnijeti takav prigovor u roku od 60 dana od datuma izdavanja primjerka presude.

17 Kojem se pravo primjenjuje u postupku o roditeljskoj odgovornosti ako dijete ili stranke ne žive u ovoj državi članici ili su različitih nacionalnosti?

Latvija je obvezana Haškom konvencijom od 19. listopada 1996. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju, izvršenju i suradnji u području roditeljske odgovornosti i mjerama za zaštitu djece te bilateralnim sporazumima o pravnoj pomoći koje je Republika Latvija sklopila s Ruskom Federacijom, Ukrajinom, Republikom Bjelarus, Republikom Uzbekistanom, Kirgiskom Republikom i Republikom Moldovom.

Posljednji put ažurirano: 09/07/2019

Verziju ove stranice na nacionalnom jeziku održava odgovarajuća kontaktna točka EJA-a. Prijevođe je napravila služba Europske komisije. Moguće promjene u originalu koje su unijela nadležna nacionalna tijela možda još nisu vidljive u drugim jezičnim verzijama. Europska pravosudna mreža i Europska komisija ne preuzimaju nikakvu odgovornost u pogledu informacija ili podataka sadržanih ili navedenih u ovom dokumentu. Pogledajte pravnu obavijest kako biste vidjeli propise o autorskim pravima države članice odgovorne za ovu stranicu.